

ni život, svijetlo milosti, svu snagu milosti. K tebi neka mi se obrati duša sve više i više, u tebi neka si traži spas i sreću. K tebi, k tvojem sjaju neka se ona uzdiže sve više i više iz tamnih, vlažnih, hladnih nizina zemaljskog teženja. Sve više i više k tebi! Gore, k svjetlosti!

E. Springer D. I.

ĐAČKE MARIJINE KONGREGACIJE I DRŽAVNA VLAST.

Novi povjerenik za prosvjetu i vjere upravio je ravnateljstvu svih srednjih i viših pučkih (djevojačkih) škola u Hrvatskoj i Slavoniji ovu okružnicu: »Pitanje Marijinih kongregacija u školama je *crkveno političke prirode*, te se prema tome imade riješavati sporazumno između državne i crkvene vlasti. Zato ovim određujem, da kongregacije u školskim zavodima mogu do konačnog uređenja toga predmeta nesmetano dalje djelovati na onaj način, kako su radile do ovdašnjih odredaba, kad je učenicima u nekim zavodima zabranjeno sudjelovanje u kongregacijama, dok se ne ispune stavljani uvjeti. Ujedno pripućujem, da sam odredio, što je potrebno, da se što prije započnu pregovori o tom predmetu između državne i crkvene vlasti. U Zagrebu, dne 1. siječnja 1923. Povjerenik za prosvjetu i vjere: Dr. Stjepan Bosanac v. r.«

Milo nam je, što su ovom okružnicom ukinute predašne nepravedne vladine odredbe. Samo moramo opaziti, da *d. M. k. nijesu crkveno političke naravi* (res mixta), već da su *čisto duhovna udružena, koja spadaju isključivo pod kompetenciju crkvene vlasti*.

1. *Što su Marijine kongregacije?* U općenitim pravilima M. k., koja vrijede za sve M. k. cijega svijeta, čitamo: »Marijine kongregacije su od sv. Stolice potvrđene *duhovne udruge*. One idu za tim, da u članovima svojim goje usrdnu pobožnost, štovanje i djetinju ljubav k bl. Djevici Mariji. Preko ove pobožnosti i uz pomoć tako dobre Majke oni, koji su se okupili pod njezinim imenom, neka budu dobri kršćani, koji će ozbiljno nastojati, da se svaki u svojem staležu posveti; i koliko im to njihov društveni položaj dopusti svojski se brinuti, da i druge spase i posvete, Crkvu pak Kristovu da obrane od navala bezbožnih ljudi.«*)

Prema ovim riječima dačke M. k. idu za tim, da odgoje katoličke dake za dobre katolike; đ. M. k. su sredstvo vjerskog odgoja za dake, koji pripadaju katoličkoj Crkvi. Ova ima na to i pravo, jer *samo Crkvi pripada vjerski odgoj kat. daka*. Krist je naime ustanovio sv. Crkvu, te je njoj t. j. Apostolima i njihovim nasljednicima povjerio

---

*) Kongreganist, 3. izd., Zagreb 1921, str. 11.

učiteljsku službu: »Idite i naučajte sve narode . . . učeći ih da drže sve, što sam vam zapovjedio«. (Mt, 28, 19. 20.). Ova učiteljska služba bivstveno uključuje *odgojnu zadaću* Crkve, jer kršćanska religija nije samo jedan apstraktni »nazor na svijet«, nego ona mora proiniknuti cijeloga čovjeka; Kristova nauka mora u svakom članu sv. Crkve postati »život«. Svaki član Crkve Kristove mora prema nauci Kritovoj urediti svoj život i to cijeli svoj život nutarnji i vanjski. Time što je Krist svojoj Crkvi dao nalog, da naučava sve narode, dao joj je također nalog, da usposobi, svoje članove, e postanu živi članovi njegova kraljevstva na zemlji, jednom riječju dobri katolici. Krist je dakle dao svojoj Crkvi nalog, da odgaja svoju mladež prema božanskoj njegovoj nauci. Ako pak ima Crkva dužnost vjerskoga odgoja svojih članova, onda ima i *pravo, i to isključivo pravo*, jer je Krist dao taj nalog *samo* Crkvi*).

A kako Crkva vrši to svoje pravo, da li samo u crkvi, propovijedajući i dijeleći sv. sakramente ili također u posebnim društvima sa strogo provedenom organizacijom, to je stvar o kojoj odlučuje samo Crkva. Crkva je primila neposredno od Krista strogi nalog vjerskog odgoja svojih članova i ona ima dužnost prema prilikama vremena — neovisno od ma koga — upotrebljavati sva sredstva, koja se njoj čine pogodna za vjerski odgoj svoje mladeži. Crkva je pak na najsvečaniji način odobrila pravila Marijine kongregacije kao duhovnog udruženja za vjerski odgoj i napredak svojih vjernika, te ih toliko puta osobito za mladež preporučila**).

Iz ovoga jasno slijedi, da d. M. k. kao vjersko odgojno sredstvo za kat. mladež spadaju jedino pod vlast Crkve; to mora svatko priznati, tko priznaje Crkvu, kakvu je Krist ustanovio.

2. Zašto si onda država prisvaja također vlast nad d. M. k.?

Sigurno ne za to, jer su kongreganiste *đaci*, podvrgnuti školskoj državnoj vlasti, jer tim bi si država prisvajala isključivo pravo nad *svatim* odgojem školske mladeži. No u naravnom redu po naravnom zakonu imaju roditelji isključivo pravo odgoja svoje djece, te jedino roditeljima pripada po sebi (per se) briga i nadzor nad odgojem; dužnost je države roditelje u ovom njihovom nastojanju podupirati. Samo onda, kada su roditelji nesposobni za odgoj, prelazi u naravnom redu »per accidens«, pravo odgoja na državu***). Državna monopolizacija odgoja se mora već po naravnom zakonu zbaciti. Što se pak tiče vrhunarnog vjerskog odgoja, taj pripada, — kako smo vidjeli — isključivo Crkvi. Što su članovi Crkve također i članovi države, to ne uzima Crkvi isključivog prava na religiozni odgoj mladeži; jer inače ne bi smio nijedan dak bez školskoga nadzora u crkvu,

*) cf. Kome pripada odgoj mladeži: Kat. List 1920, str. 217 i sl.

***) cf. Müllau, E. S. J. Die marianische Kongregation dargestellt nach den Dokumenten, 4. Aufl., Wien, 1913, 231 i sl.

***) Kat. List, l. c.

te tamo prisustvovati službi Božjoj ili primati sv. sakramente niti biti članom kakve crkvene bratovštine.

No kongregacije su *udruženja sa strogo provedenom organizacijom*, možda ima za to država pravo nad njima? Tko priznaje, da ima Crkva isključivo pravo na vjerski odgoj mladeži, taj joj mora dosljedno priznati i pravo, da upotrebljava sva sredstva, koja se čine njoj podesna za vjerski odgoj mladeži. Iskustvo od više stoljeća je pokazalo da su baš M. k. najpodesnije sredstvo, za vjerski odgoj mladeži, jer se upravo u kongregacijama uvijek odgajali značajni katolici, katolička elita. I kao što država ne brani niti može braniti, da Crkva okupi mladež u konvikte, te je tamo bez državnog nadzora strogo organizovanim načinom odgaja, premda ta mladež u isto vrijeme polazi državne škole, to država jednako ne može braniti Crkvi, da izvan školskog vremena, a na uhar sveukupnog školskog odgoja, mladež u svom djelokrugu okuplja.

3. Sekcije dačkih M. kongregacija.

Još preostaje jedno, što je, kako se čini, glavni razlog, zašto si prisvaja državna vlast pravo na đ. M. k. a to su razne *sekcije*. Što se tiče čisto vjerskih sekcija kao misijske, euharistične i t. d., nema nikakve poteškoće, no »literarne sekcije«^{*} nijesu čisto vjerske, duhovne, te za to možda ne spadaju isključivo pod vlast Crkve^{*}).

Općenita pravila M. k. vele o literarnim sekcijama: »Lijepo se podudara s prvobitnim uredbama M. k. da bude u njima jedna ili više akademija^{**}), osobito ako se one sastoje od đaka. Tude će se mladići vježbati u radnjama na polju književnom, naučnom, umjetničkom ili gospodarskom, e da se sve više usavrše u svojim posebnim naukama ili strukama i da *zauzmu pravo stanovište* — pod vodstvom iskusnih muževa — *pretresajući pitanja, što su u svezi s katoličkom vjerom i katoličkim čudoredem*^{***}).

Te riječi sadržavaju razlog, zašto literarne sekcije spadaju u djelokrug đ. M. k. i zašto radi tih sekcija država nema nikakva prava na đ. M. k. Vjerski odgoj mladeži se ne sastoji samo u tome, da daci prisustvuju službi Božjoj, da primaju sv. sakramente, da slušaju riječ Božju, nego i u tome, da se nauče i usposobe, sve grane ljudskoga znanja prosuđivati prema načelima kat. vjere i katoličkog čudoreda. Dapače kod đaka je to bitni dio vjerskoga odgoja. Rekli smo, da vjera mora proniknuti cijeloga čovjeka, sve njegovo mišljenje, htijenje i djelovanje, a to će biti onda, ako đak nauči dovesti u sklad vjeru i sve tečevine znanosti. U mnogim se našim školama neki predmeti, kao na pr. povijest i prirodopisne nauke predavaju u opreci sa kat. nače-

^{*}) O *tjelovježbenim* redovitim (gimnastičkim) sekcijama ne govorimo, jer to amo ne spada i Đ. M. kongregacije mogu biti bez njih.

^{**}) Pod »akademijom«^{*} misli se ovdje na književne, socijalne ili naučne sekcije, koje imadu svoje stalne sastanke sa izvješćivanjem i raspravljanjem.

^{***}) Kongreganist, 3. izd., str. 16. 17.

lima, u materijalističnom i naturalističkom duhu. Ako se Crkvi poriče pravo, da i u ovim profanim predmetima upućuje mladež; ako joj se brani, da svoju mladež uči književna, umjetnička, socijalna, povjesna, prirodoslovna pitanja prosuđivati po strogo katoličkim načelima, onda joj se poriče pravo na strogi vjerski odgoj mladeži, onda joj se brani, da svoju mladež *svestrano* odgoji u katoličkom duhu. U literarnim društvima, koja vode nastavnici, ta se pitanja pretresaju sa indiferentnog ili protivno-katoličkog ili dapače ateističkog gledišta, pa zato ima Crkva dužnost — prema tome i pravo, — da se pobrine, e njezina mladež ima prilike, sva ta pitanja, koja duboko zasijecaju u život proučiti sa čisto kat. stanovišta. Prema tome *rad u tim sekcijama spada na vjerski odgoj mladeži, koji pripada isključivo Crkvi.*

Ima još jedan razlog, zašto si država ne smije prisvajati nikakve kompetencije nad Đ. M. k., makar one i proširile svoj rad u njenim sekcijama na šire polje profane naobrazbe. Nadzor nad profanom naobrazbom djece pripada »per se« roditeljima*), a školi u koliko je ona dobila od roditelja mandat, da u njihovo ime vodi naobrazbu njihove djece. Time, što roditelji dozvoljavaju, da njihova djeca sudjeluju u literarnim sekcijama M. k. oduzimlju državnoj vlasti mandat, da ona određuje cijeli opseg dačke naobrazbe**).

4. *Zaglavak.*

Iz ovoga jasno slijedi, da đ. M. k. nijesu političko crkvene prirode, već čisto duhovna udruženja, koja idu za svestranim vjerskim odgojem kat. mladeži, te zato spadaju isključivo pod kompetenciju crkvene vlasti; a državna vlast nema nikakva prava nad njima. Jedino Crkva ima pravo podizati đ. M. k. gdje god hoće, te nema dužnosti ni najaviti školskoj ili državnoj vlasti, da se je na ovom ili onom zavodu osnovala đ. M. k., — premda to iz učtivosti obično čini; — a državna vlast nema nikakva prava to zahtijevati***); jedino Crkva ima pravo nadzora nad radom Đ. M. k., a taj nadzor vrši po dijec. nadzorniku Marijinih kongregacija.

To su načela, koja slijede iz svrhe i naravi Đ. M. k., i od kojih Crkva neće a i ne može da odstupa.

Uredništvo.

*) Zato roditelji mogu, javno i privatno, i uz školu širiti naobrazbu svoje djece.

**) cf. Kat. List, l. c. str. 221. — Ako bi se pojavila koja zloporaba u M. kongregaciji, svak može to javiti dioecesanskom nadzorniku Marijinih kongregacija i ovaj će sigurno tome doskočiti. Stoga ni poradi eventualnih zloporaba ne treba da državna vlast traži ma koje pravo na direktnu ingerenciju u radu Đ. M. kongregacijâ. Inače bi onda i Crkva mogla poradi »zloporabâ« tražiti direktnu ingerenciju u čisto državne neovisne ustanove; a tako i privatnici.

***) U Sloveniji nitko ne najavljuje školskoj vlasti osnutak dačkih Marijinih kongregacija.